

הכנסת
היועצת המשפטית לכנסת

(סימוכין: 2022-133411)
ירושלים, י"ח בכסלו התשפ"ג
12 בדצמבר 2022

לכבוד
חבר הכנסת בועז טופורובסקי
יושב ראש סיעת יש עתיד

נכבדי שלום רב,

הנדון: מכתבך מיום 12.12.2022 בנושא מינוי יושב ראש כנסת "זמני"

בתשובה למכתבך שבנדון, ובהמשך למכתבי לכלל החברי הכנסת מאתמול בעניין בחירת יושב ראש הכנסת, אני מתכבדת להשיב לך, כדלקמן:

1. סעיף 20(א) לחוק-יסוד: הכנסת קובע:

"הכנסת תבחר מבין חבריה יושב ראש וסגנים ליושב ראש. עד לבחירת יושב ראש הכנסת, ימשיך לכהן בתפקידו יושב ראש הכנסת היוצאת אם שב ונבחר כחבר הכנסת, ואם לא שב ונבחר – יכהן הוותיק שבחברי הכנסת, שאינו ראש הממשלה, שר או סגן שר, כיושב ראש הכנסת בפועל. בסעיף זה, "ותיק" – מי שתקופת כהונתו בכנסת היא הארוכה ביותר, ברציפות או שלא ברציפות, ומבין בעלי ותק שווה – המבוגר שבהם."

2. כמצוין במכתבי מאתמול, בחירת יושב ראש הכנסת הנה אחת ההחלטות המשמעותיות הראשונות שמקבלת כנסת בתקופת חייה הראשונה, לאחר כינוסה. סעיף 2 לתקנון הכנסת קובע את אופן ההצבעה על בחירת יושב ראש ואת המועד האחרון לבחירתו "לא יאוחר מהמועד שבו כונסה הכנסת לצורך כינון הממשלה".¹

3. בהתאם, בכנסות ה-1 עד ה-10, ה-12, 13, 20 ו-21 נבחר יושב ראש הכנסת כבר בישיבת הפתיחה של הכנסת. בכנסות ה-15, 17, 19, 23 (בבחירת חבר הכנסת יריב לוין) ובכנסת ה-24 נבחר היושב ראש במועד כינון הממשלה. ביתר הכנסות הוא נבחר במועד שבין ישיבת הפתיחה לכינון הממשלה (בכנסת ה-11 – כחודש לאחר השבעת הכנסת; בכנסת ה-14 – כשבוע לאחר השבעת הכנסת; בכנסת ה-16 – יומיים לאחר השבעת הכנסת; בכנסת ה-18 – 6 ימים לאחר השבעת הכנסת; ובכנסת ה-23 (בבחירת חבר הכנסת בני גנץ) – עשרה ימים לאחר השבעת הכנסת).

4. עוד נקבע בסעיף 2 לתקנון כי יושב ראש הכנסת נבחר "לכל תקופת כהונתה של הכנסת; זאת, להבדיל מהסגנים שלגביהם נקבע שהכנסת יכולה לבחור אותם גם לתקופות כהונה קצרות יותר. ומכאן אתה למד שלא חוק היסוד ולא תקנון הכנסת מכירים או קובעים מעמד של "יושב ראש כנסת זמני".

¹ להרחבה בעניין ראה מכתבי לחברי הכנסת מיום 11.12.2022.

5. יושב הראש שתקופת כהונתו מוגבלת לתקופת הביניים שעד לבחירתו של יושב ראש כנסת קבוע הוא מי שמכהן מכח עקרון הרציפות, או ותיק חברי הכנסת, לפי העניין, לפי סעיף 20(א) לחוק היסוד. ביחס אליו הפסיקה קבעה שהוא "מחזיק בתפקיד זה "כפיקדון זמני" עד לבחירת יו"ר קבוע לכנסת" (בג"ץ 2144/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' יושב ראש הכנסת).
6. לעומת זאת, משבחרה הכנסת, בהליך המתואר בסעיף 2 לתקנון הכנסת את יושב ראשה הקבוע הרי שכאמור הוא נבחר למלא תקופת כהונתה של הכנסת והשימוש בסמכויותיו אינו מצומצם או מוגבל כאמור לעיל.
7. מכיוון שיושב ראש כנסת נבחר לכל תקופת כהונתה של הכנסת כאמור, הרי שבחירת יושב ראש כנסת אחר בתקופת כהונתה של אותה הכנסת אפשרית רק אם יושב ראש הכנסת הנבחר התפטר, נפטר, נקבע שמטעמי בריאות נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו, או הועבר מכהונתו (בהחלטה של שלושה רבעים מחברי הכנסת, בהתאם לסעיף 8 לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994).
8. לסיכום אם כן, ובהתייחס לבחירת יושב ראש הכנסת ה-25 שנקבעה על סדר היום להיום – על אף הפרסומים בתקשורת, כמצוין במכתבך, מדובר בבחירה של יושב ראש כנסת לכל תקופת הכהונה עם סמכויות של יושב ראש הכנסת לכל ענין ודבר. ומכאן שגם הליך בחירתו הוא כאמור בסעיף 2 לתקנון הכנסת. משאין מוסד של "יושב ראש זמני" כאמור, מובן מאליו כי אין גם הליך להחלפתו ולהבדיל מחובתו של יושב ראש שמכהן מכח רציפות לאפשר בחירתו של יושב ראש חדש לכנסת לאחר כינוסה של כנסת חדשה, אין ליושב ראש שנבחר על ידי הכנסת חובה כאמור.

בכבוד רב,

שגית אפיק